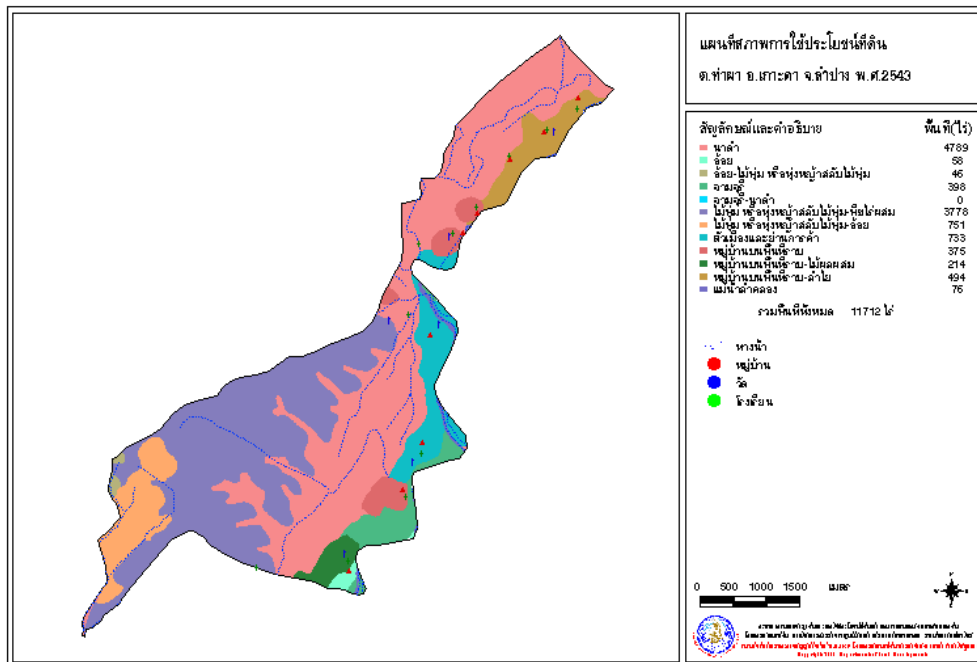

บ้านนาเวียง ต. ท่าผา อ. เกาะคา จ. ลำปาง

ลักษณะทั่วไป

- ลักษณะพื้นที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าวนาฉ่ำฝน โดยทั่วไปลักษณะพื้นที่เป็นนาลุ่ม 100 % ได้รับน้ำจากห้วยแม่ฮ้อง พื้นที่โดยทั่วไปไม้พุ่ม หรือทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่มและพืชไร่ผสม ประมาณ 32 % ของพื้นที่ และพื้นที่ชานาค่าประมาณร้อยละ 40 ของพื้นที่ (แผนภาพที่ 4) จำนวนครัวเรือนในพื้นที่ศึกษาหมู่ 5 มีจำนวนครัวเรือน 88 ครัวเรือน ที่นามี 2 ส่วนโดยมีลำห้วยแม่ฮ้องกั้น โดยพื้นที่จะมีลักษณะดินไม่เหมือนกันและความอุดมสมบูรณ์แตกต่างกันดังตารางที่ 12
- เกษตรกรจะมีที่ส่วนและที่นาแยกจากกัน เกษตรกรมีกิจกรรมนอกเหนือจากการทำนา เช่น การทำเกษตรผสมผสาน (สนับสนุนโดยเกษตรอำเภอเกาะคา) การเลี้ยงปลาในกระชัง (ประมงจังหวัด) กองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าว (โครงการโรงเรียนเกษตรกร) การผลิตปุ๋ยน้ำสกัดหอยเชอรรี (อบต. ท่าผา)

แผนภาพที่ 4 ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ต. เกาะคา ต. ท่าผา จ. ลำปาง

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, 2543

ตารางที่ 12 ลักษณะพื้นที่นาของบ้านนาเวียง ต. ท่าผา

	นาลุ่มสมบูรณ์	นาลุ่มไม่สมบูรณ์
สัดส่วนของพื้นที่	70 %	30 %
น้ำ	น้ำสูบ	ไม่มีน้ำสูบ
ลักษณะดิน	เหนียว	ทราย
พันธุ์ข้าว	กข6 มะลิ105 สปต (เดิมเคยใช้ปัจจุบันเปลี่ยน เป็น กข 6)	กข6 99 % มะลิ 1 %
ปลูก	กลางก.ค. - ต้น ส.ค.	ต้นส.ค. ก่อน 12 ส.ค.
ผลผลิต	816 กก./ไร่	700 กก./ไร่
ปุ๋ย	16-20-0 16-20 กก./ไร่ 46-0-0 16-20 กก./ไร่	16-20-0 16-20 กก./ไร่ 46-0-0 16-20 กก./ไร่
ปัญหา	1. น้ำท่วม 2. หนู 3. แล้ง 4. วัชพืช	1. น้ำท่วม 2. หนู 3. แล้ง 4. วัชพืช
ระบบการปลูกพืช	มีการทำเกษตรผสมผสาน	ปลูกข้าวครั้งเดียว เก็บน้ำไว้สำหรับ หว่านกล้าปีต่อไป

ปัญหา

- ปัญหาน้ำท่วมพบปัญหาทุกปีแต่ระยะเวลาที่ท่วมไม่แน่นอนบางครั้งจะท่วมนาน ความรุนแรงเป็นอันดับหนึ่งถ้าเปรียบเทียบกับปัญหาอื่นๆ
- แล้ง 1 : พบที่ระยะปักดำแล้งประมาณ 10-20 วันเกิดทุกปี เกษตรกรจะแก้ปัญหาโดยการให้น้ำเสริมในพื้นที่ๆเกษตรกรมีน้ำ ปกติจะเป็นจังหวัดที่หว่านปุ๋ยพอดีหลังจากให้น้ำประมาณหลังปักดำ 7-10 วัน เกษตรกรกล่าวว่าแล้งที่ 1 จะทำให้ผลผลิตลดลงถึง 50 %
แล้งที่ 2 : พบระยะตั้งท้องถึงออกรวง เกิดแล้ง 2 ทุกปีทุกปีทั้งในพื้นที่นาที่สมบูรณ์และไม่สมบูรณ์ ปัญหาแล้งจะส่งผลให้ผลผลิตลดลงประมาณ 70 %
- ปัญหาการระบาดของหนูและวัชพืชของทั้งพื้นที่นาสมบูรณ์และไม่สมบูรณ์ แต่เกษตรกรในพื้นที่ศึกษาไม่มีการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ปัญหาเกิดจากหนูรุนแรงกว่าปัญหาแล้งผลผลิตลดลงมากกว่า ส่วนปัญหาจากวัชพืชเป็นปัญหารองจากปัญหาแล้งอากาศที่พบโดยทั่วไป เช่น รวงจะมีขนาดเล็ก กอเล็กไม่แตกหน่อ และเมล็ดข้าวเล็กและลีบ

กิจกรรมนอกเหนือจากการปลูกข้าว

1. รับจ้างทั่วไป

2. ทำสวนผัก
3. เลี้ยงโค – กระบือ
4. สวนไม้ผล เช่น ลำไย
5. เลี้ยงปลาในกระชัง ปลานิล ปลาทับทิม ในหมู่ 5 มีเกษตรกร 3 กลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง กลุ่มละ 25 คน โดยได้รับการสนับสนุนทุนจากกรมประมง) จำนวนปลาที่เลี้ยงประมาณ 40-50 กระชัง ได้เริ่มทำปี 2543
6. หมู่ ใกล้เคียง ใกล้เคียง ใกล้เคียง ได้รับทุนสนับสนุนจากอบต. ท่าผา
7. ค้าขาย
8. เกษตรผสมผสาน จำนวนเกษตรกรที่ร่วมโครงการ 37 หลังคาเรือน จากเกษตรกร 180 หลังคาเรือน โดยการเลี้ยง หมู เป็ด ปลา และไม้ผล เช่น ส้มโอ และลำไย โดยได้รับการสนับสนุนจากเกษตรอำเภอเกาะคา พื้นที่ประมาณ 10 ไร่

ตารางที่ 13 ต้นทุนการผลิตข้าวนาดำในพื้นที่ 1 ไร่และรายได้จากการทำข้าวเปลือกและข้าวสาร

ต้นทุนการปลูกข้าว/แปรรูปข้าวสาร			ราคาขายได้ (600 กก.)	
- ค่าจ้างไถ	600-750	บาท	1. ขายเป็นข้าวเปลือก	
- ค่าปักดำ	600-650	บาท	กก.ละ 5.50 บาท	3300 บาท
- หว่านปุ๋ย	ทำเอง		กำไร (3300-2800)	500 บาท
- ค่าจ้างเกี่ยว	100	บาท (หญิง)	2. ขายเป็นข้าวสาร	
- ค่าจ้างหนวด	600	บาท (1 ไร่ :3 คน)	กก.ละ 11.25 บาท	4275 บาท
- ค่ารถลาก	800	บาท (3 บาท/กส.)	กำไร (4275 – 2927)	1348 บาท
รวม	2800	บาท/ไร่	ได้ราเพื่อใช้สำหรับเลี้ยงสัตว์	
แปรรูปเป็นข้าวสาร (ผลผลิต600 กก.)				
- ข้าวเปลือก 600 กก. สีแล้วได้ข้าวสาร 380 กก.				
- ค่าสี กก.ละ 0.33 บาท	127	บาท		
รวม	2927	บาท		

การเพิ่มความอุดมสมบูรณ์

- เกษตรกรบำรุงดินโดยการใช้น้ำสกัดชีวภาพจากการเป็นสมาชิกโรงเรียนเกษตรกร นอกจากนี้ยังมีการใช้

ข้าวในเศรษฐกิจชุมชน

- เกษตรกรในพื้นที่ศึกษานอกจากจะผลิตข้าวเปลือกเพื่อขายยังมีเกษตรกรบางรายที่ผลิต ข้าวและทำการแปรรูปเป็นข้าวสารขาย เนื่องจากถ้าทำการขายเป็น

ข้าวสารจะได้ราคาดีกว่า นอกจากนี้ยังสามารถทยอยสีเพื่อขายได้ราคาดี และ ส่วนที่เหลือจากการสีสามารถนำมาใช้ในการเลี้ยงสัตว์ได้

- ผลผลิตที่คาดว่าจะได้ในปี 2544 พันธุ์ กข 6 590 กก./ไร่

โอกาสและความต้องการของเกษตรกร

- โดยทั่วไปเกษตรกรปลูกข้าวพันธุ์ กข 6 สำหรับบริโภคและมะลิ 105 สำหรับขาย ซึ่งมีน้อยมาก การแตกหน่อพันธุ์ กข 6 ประมาณ 10-15 หน่อ/กอ เกษตรกร ต้องการพันธุ์ข้าวที่ปลูกก่อนและสามารถเก็บก่อนได้เนื่องจากจะมีปัญหาเรื่องนก มีลักษณะคล้ายพันธุ์ กข 6 เป็นข้าวไวแสง
- โอกาสที่เกิดอาชีพด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น เช่นการทำเกษตรผสมผสาน การเลี้ยง สัตว์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนทั้งหน่วยงานในพื้นที่เช่นเกษตรอำเภอเกาะคา และ หน่วยงานภายนอก เช่น ประมง อบต อีกทั้งกลุ่มเกษตรกรได้เป็นสมาชิกในโครง การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าว ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ฉะนั้น โอกาสในการขยายด้านการผลิตหรือการแปรรูปข้าวน่าจะเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ ที่จะสามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร เนื่องจากในพื้นที่เกษตรกรจำนวนมาก หลังคาที่มีอาชีพเลี้ยงสัตว์
- การผลิตมากกว่า 95 % เป็นการผลิตเพื่อการบริโภค โอกาสในการรวมกลุ่มเพื่อ การทำข้าวสารและผลิตในรูปปลอดภัยได้เนื่องจากการผลิตไม่มีการใช้สาร เคมีกำจัดศัตรูพืช
- เกษตรกรในพื้นที่มีข้อจำกัดในการใช้น้ำเนื่องจากในฤดูปลูกแล้งเกษตรกรบางราย ไม่สามารถปลูกพืชได้เนื่องจากขาดน้ำ ส่วนเกษตรกรที่มีพื้นที่ติดกับลำห้วย เช่นลำ น้ำห้วยฮ่องก็จะสามารถทำการปลูกผักได้แต่จำเป็นต้องมีบ่มน้ำเพื่อผันน้ำเข้า

แหล่งซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว

1. เก็บเมล็ดพันธุ์เอง 40 %
2. ซื้อผ่านเกษตรอำเภอเกาะคา
3. ซื้อจากเพื่อนบ้าน
4. แลกพันธุ์ข้าวจากเพื่อนบ้าน

แหล่งรับซื้อเมล็ดพันธุ์

1. พ่อค้านอกหมู่บ้าน จ. ลำพูน (20 ครั้วเรือน)
2. สหกรณ์เกาะคา (จำนวนน้อย)
3. โรงสี. เกาะคา (30 ครั้วเรือน ทยอยขายเป็นข้าวเปลือก)

4. ขายเป็นข่าวสารให้กับพ่อค้า (10 ครั้วเรือน)
5. โรงสี อ. ห้างฉัตร (ราคาดีกว่า)